

**St. Hallvard kirke og kloster (1966), samt tilbygg med
menighetssal og Fransiskushjelpen (1993)**

**Fredningsvedlegg
Februar 2010**

St. Hallvard kirke og kloster. Fasade mot sydøst.

Historikk

St. Hallvard kirke og kloster sto ferdig i 1966. anlegget er tegnet av de kjente arkitektene Kjell Lund (1927-) og Nils Slaatto (1923-2001). Prosjekteringen av kirken og klosteret på Enerhaugen startet allerede i 1956, i forbindelse med at Kjell Lund og Nils Haugstveit utarbeidet en revidert reguleringsplan og bebyggelsesplan for området. I sammenheng med dette arbeidet fikk menigheten overta tomten på Enerhaugen i et makeskifte med Oslo kommune. Utgangspunktet for oppstarten av prosjekteringen var et OAF-møte om kirkearkitektur der Kjell Lund traff pater Johan Castricum, og påfølgende reiser i Danmark, Tyskland og Frankrike, der de sammen studerte eksempler på europeisk sakral arkitektur.

Lund og Slaatto brukte flere år på formgi St. Hallvard kirke og kloster med de helt særegne arkitektoniske kvalitetene som kjennetegner anlegget. De første skissene av anlegget forelå allerede i 1956. Skissene viser klosteret som et lavt, rektangulært volum knyttet til det eksisterende gamle hjemmet. Kirken ble skissert som et fritt og selvstendig volum med høye murer mot den høye lamellbebyggelsen. Prosjektet ble senere forandret en rekke ganger. Først i 1963/64 forelå planen med en sirkelrund kirke plassert i et kvadrat. Sommeren 1965, da murene sto ferdig og alt var klart for å støpe det prosjekterte flate taket, fikk Kjell Lund ideen om å skape en innvendig kuppel som henger ned i kirkerommet.

Teglpilar og den hengende kuppelen i St. Hallvard kirke.

Lund og Slaatto ga ikke bare form til kirkens og klosterets eksteriør og interiør; arkitektene ga også form til svært mye av inventaret. Foruten selve kirkeinventaret med stoler, benker, alter, prekestol, døpefont, vievannskar, alterstaker m.m. ble også dører, skap, hyller, arbeidsbord, kjøkkeninnredninger og ikke minst lysarmaturer spesialtegnet for anlegget. Svært karakteristiske er for eksempel lysarmaturene både i kirken og i anleggets trappeløp. Kjell Lund har også fulgt bygningen etter den sto ferdig og gitt råd i forhold til ulike senere tiltak i anlegget. I 1984 tegnet arkitektene om de opprinnelige lagerrommene i klosterets tredje etasje til gjesterom, og så sent som i 1993 tegnet Kjell Lund ny prekestol til kirken, og benker bak alteret.

Fransiskushjelpen, tilbygg fra 1993.

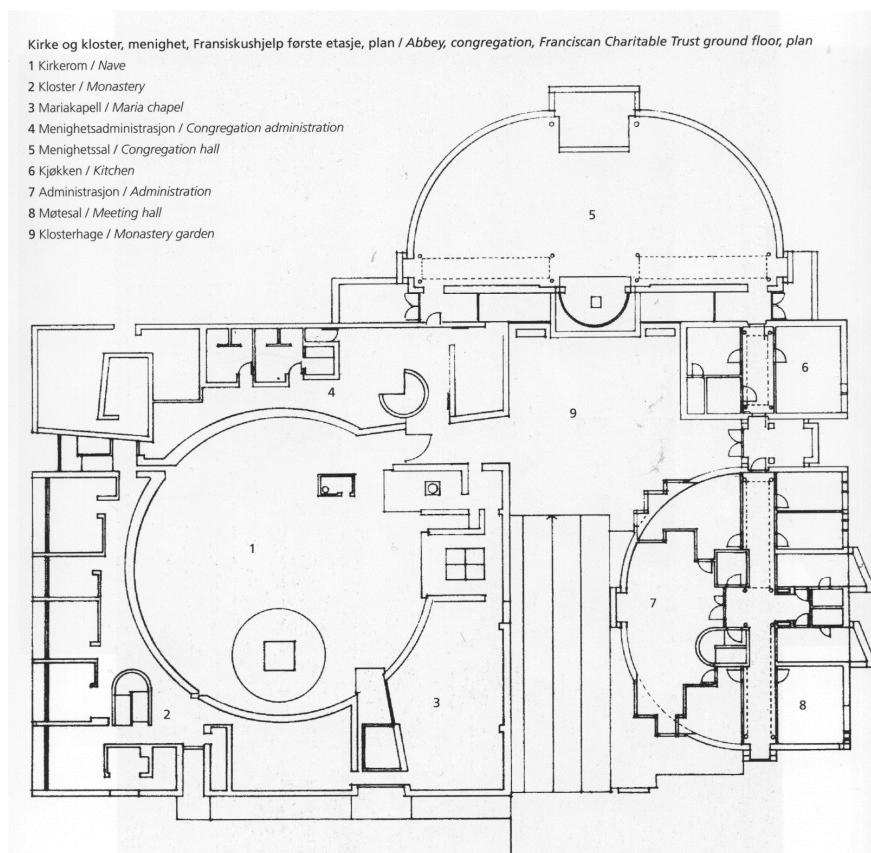
I 1993 ble anlegget utvidet med nytt menighetshus og lokaler til Fransiskushjelpen. Tilbygget danner en liten forgård foran kirken. Forgården er satt med smågatestein. En bratt bakke med trapper og rampe leder opp til forgården.

Generelt om St. Hallvard kirke og kloster

St. Hallvard kirke og kloster er plassert på en klippe midt på Enerhaugen mellom fire femten etasjes høyblokker. Anleggets monumentale karakter konkurrerer ikke med de dominerende høyblokkene, likevel fremstår kirken og klosteret som en solitær, kraftfull, kubisk bygning i møte med sine omgivelser. Kirkens og klosterets forhold til høyblokkene fikk også konsekvenser for overdekkingen av bygningen. Som Kjell Lund har forklart det selv:

Overdekkingen av bygningen var problematisk. En konvensjonell kuppel var utenkelig i relasjon til høyblokkenes topografi og som symbolsk tolkning av kirkerommets sakralitet i vår tid. Konklusjonen ble det motsatte: Et hengende parabolisk skall som i prinsippet repeterer planens sammenstilling av kvadrat og sirkel. Derved fikk kirkerommet en sterk introvert karakter med apell til refleksjon, meditasjon og fordypelse. (St. Hallvard kirke og kloster, s. 32)

Fasadenes massive og lukkede uttrykk mot nordøst og sydøst og bygningens frie plassering ”på klippen” bidrar til å understreke bygningens sakrale funksjon. Det massive uttrykket forsterkes ytterligere ved at det er brukt håndbanket og klinkerbrent teglstein i den massive yttermurene. Fugene er brede og fylte.

Opprinnelig grunnplan av St. Hallvard kirke og kloster, nytt menighetssal og Fransiskushjelpen.

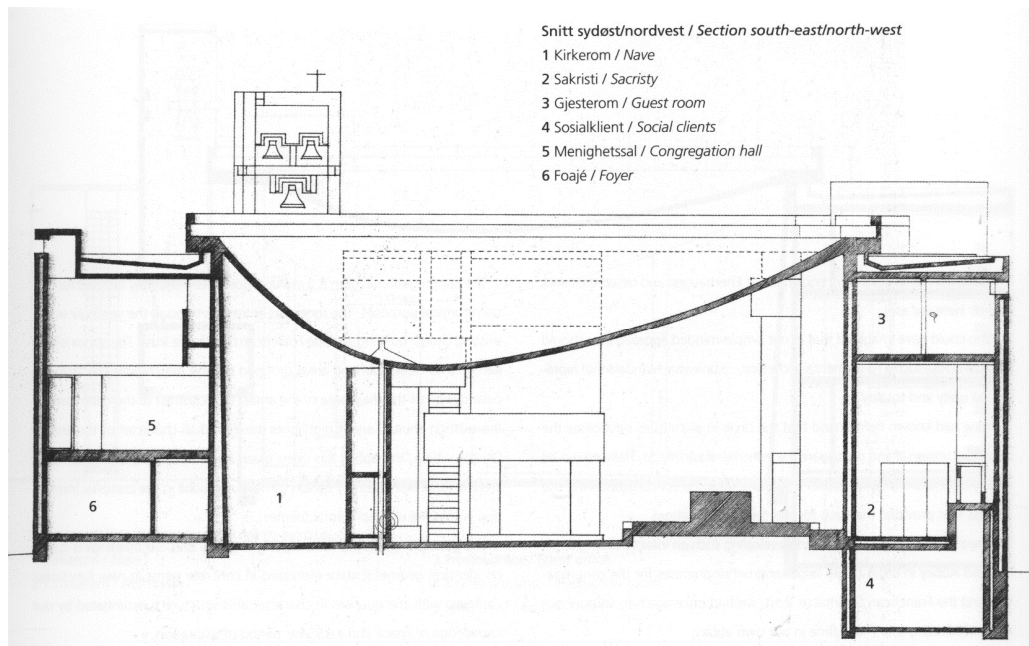
Kirken har en sentral grunnplan, og klosteranlegg, menighetskontorer med menighetssal og Mariakapell er lagt i kuben utenfor det sentrale kirkerommet. Gjennom tre innhakk i den kubiske formen trer klosteret, menighetskontoret med menighetssal og Mariakapellet fram som egne enheter samlet rundt kirkerommet. I tillegg kan det trekkes en diagonal fra en spalteåpning i kirkeveggen til venstre for alteret, via pilaren ved inngangsområdet, frem til kirkens inngang. Diagonalen tangerer hovedalterets podium, og den deler anlegget i en profan del med kloster og menighetsområde, og en sakral del med alterområdet, sakristi, Mariakapell, skriftestoler og gallerier for orgel og kor, samt dåpskapell. Galleriene og dåpskapellet ligger åpne mot kirkerommet, mens klosteranlegg og menighetsarealene ligger bak den massive kirkeveggen og er åpnet med vinduer mot sørvest og nordvest, med utsikt mellom de høye boligblokkene. Slik står den profane delen i nærkontakt med sine omgivelser, mens den sakrale delen ligger beskyttet bak høye lukkede yttervegger. Diagonalen har også betydning for kirkens kuppel som henger ned i kirkerommet. Kuppelen er ikke kuleformet, men er parabolisk og har det laveste punkt der den berøres av teglpilaren ved kirkens inngang. Pilaren er nødvendig som et arkitektonisk vertikalt element i kirkerommet, men den har også en praktisk funksjon og skjuler nedløp fra taket i tillegg til å romme en utslagsvask. I henhold til Lunds egne ord åpner grunnplanens tydelige sammenstilling av kvadrat og sirkel:

... for formale variasjoner i planløsning og komposisjon. Funksjonene ble ordnet i et hierarki mellom det profane og det sakrale representert ved de kubiske og kurvede formene.

I alle kulturelle og religiøse symboler representerer de sirkulære formene det universelle og de kvadratiske eller rektangulære former det konkret nærværende. Ved at kirkerommet omslutes av sirkulære vegger assosieres runde former direkte med sakrale funksjoner også i klosterets arealer. Denne tematiske konstellasjonen ble konsekvent gjennomført i forbindelse med utforming av alterparti, døpefont, sakramentskrin og vievannsskåler. (St. Hallvard kirke og kloster, s. 31)

Når det gjelder anleggets materialbruk, er kirken og klosteret i helhet oppført i håndbanket og klinkerbrent teglstein med ubehandlet betong i dekker, brystninger og trapper. Gulvene var opprinnelig stålpusset, slik vi kan se det i kirken, korridorområdene og i menighetssalen. Dører, vinduer og innredning er i furu. Akustikkabsorbenter under diverse takflater var trukket med naturfarget strie; dette er bevart i noen deler av anlegget.

Kirkens karakteristiske omvendte kuppel, som henger ned i kirkerommet, er et 9 cm tykt betongskall.

St. Hallvard kirke og kloster, snitt sydøst/nordvest.

Foruten kirkerommet med gallerier og dåpskapell med det tilstøtende Mariakapellet, inneholder anleggets første etasje også sakristi med rom for minestranter (altertjenere), opprinnelig klosteradministrasjon med leilighet og kontorer, menighetskontorer og menighetsfoajé. Andreetasjen har balkong, rekreasjonsområde, som i dag benyttes som sogneprestens leilighet, og menighetssal med kjøkken. Tredje etasje inneholder tre gjesterom med tilstøtende bad og toaletter, øvrige rom som opprinnelig var sju mindre klosterceller, menighetssalens galleri og takterrasse. Kjelleretasjen har møterom, lagerrom og en nattcelle for trengende.

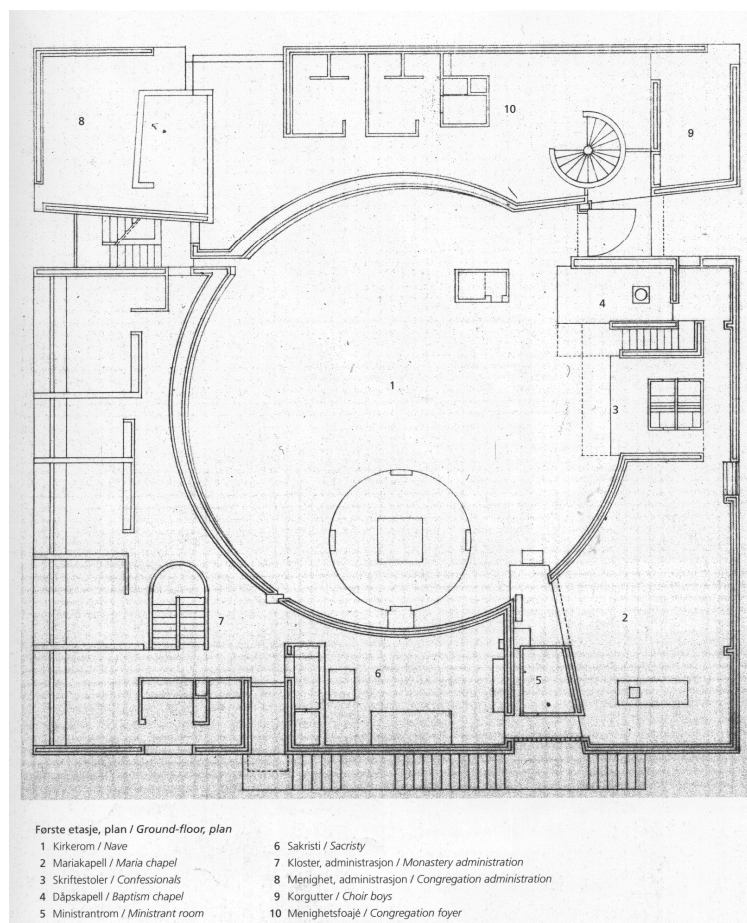
Kirkerommet og dets opprinnelige inventar er etter vår vurdering godt bevart, det samme gjelder dåpskapellet, Mariakapellet og sakristiet. Når det gjelder de øvrige delene av anlegget, er deler av det opprinnelige inventaret gått tapt. I interiørene er opprinnelige ubehandlede betongtak hvitmalte og har fått senkete himlinger, og opprinnelige betonggulv har fått vinylbelegg. Disse sekundære tiltakene, som ikke er skjedd i samråd med de opprinnelige arkitektene, finner vi i all vesentlighet i klosteravdelingen. Spesielt uheldige er tiltakene utført i de opprinnelige sju klostercellene i tredje etasje. I løpet av 1990-tallet ble disse omgjort til fire celler. Tiltaket medførte at vegger og opprinnelige dører ble fjernet. Opprinnelige døråpninger ble også gjenmurt, sannsynligvis med opprinnelig teglsteinstype, men arbeidene ble utført uten den samme håndverksmessige kvaliteten som preger de øvrige interiørene.

Anlegget er ikke undersøkt teknisk eller vedlikeholdsmessig, men ved befaringer høsten 2008 ble det observert saltgjennomslag i passasjen mellom Mariakapellet og sakristiet, samt saltgjennomslag i menighetssalens tak, og tre knuste vinduer i salens smale vindusbånd høyt oppe på vegg. Forøvrig fremstår anlegget som generelt godt vedlikeholdt.

Anleggets eksteriør

Som nevnt er alle fasader oppført i håndbanket og klinkerbrent teglstein med brede fylte fuger. Taket er isolert med fem cm ekspandert polyetylen og tekket med papp. Anlegget har en takterrasse på den nordøstlige delen av taket.

Kirken har inngang fra nordøst gjennom en større glassdør. Over inngangspartiet hviler kirkens klokketårn som er i ubehandlet betong. Kirken har sideinngang like til venstre for hovedinngangen, og over sideinngangen er det et høyt felt med gallsbyggestein. Inngangsfasaden har et lite rektangulært vindu til venstre for inngangen og et hjørnevindu til høyre. Fasaden mot sydøst har også et høyt, innskutt parti med glassbyggestein som i sokkeletasjen leder inntil nattcellen for trengende, samt et lavt vindusbånd i den øverste etasjen, to mindre vinduer i første etasje og en smal balkong i betong i andre etasje. Balkongen er plassert i en smal spalte i vegglivet. Spalten i vegglivet strekker seg fra første til andre etasje. Mot sydvest er store deler av fasaden åpnet med vinduer i alle etasjene. Fasaden har et opprinnelig åpent trappeløp i betong. Trappeløpet er trukket inn i fasadelivet og rager over bygningens gesims. Til venstre for trappeløpet er det et høyt smalt vindu som strekker seg gjennom samtlige etasjer. Fasaden mot nordvest er lukket, med unntak av et større vindusfelt i første etasje og to øvrige mindre vinduer, samt et lavt vindusbånd i loftet over teglsteinsveggen.

St. Hallvard kirke og kloster, opprinneligplan over første etasje.

St. Hallvard kirke

Inngangen til kirken er lagt til innhakk i nordøst. Det sentrale kirkerommet preges og fylles av den omvendte kuppelen i armert betong som “henger” ned i kirkerommet. Kuppelen har som nevnt ikke det laveste punktet midt i kirken, men over en teglpilar ved inngangspartiet. Pilaren har ingen støttende funksjon, men som nevnt tidligere skjuler den kuppelens nedløpsrør, samtidig som den skiller inngangspartiet fra selve kirkerommet og danner et utgangspunkt for å tre inn i det åpne kirkerommet.

Kirkerommet har en meget dempet kunstig belysning, og rommet mottar begrensede mengder dagslys fra små og større direkte og indirekte lysåpninger. Den hengende kuppelen og den dunkle belysningen bidrar til kirkerommets middelalderliknende “mystikk” og sakrale stemning.

Også kirkerommets vegger er i håndbanket klinkerbrent teglstein. Av akustiske grunner heller halve veggen mot klosteret bakover i den øverste delen. Veggen er murt med brede, åpne stussfuger som både demper akustikken og har en dekorativ virkning. Veggene har enkle rektangulære lysarmaturer i metall med nakne lyspærer. Armaturene er tegnet av Kjell Lund. Veggen mot sydøst er dekorert med 14 små betongrelieffer med korte tekster, disse danner kirkens *Via Crucis* eller korsgang. Relieffene er utført av Hermann Bongard.

St. Hallvard kirke og kloster, alter og alterområdet.

Kirkens gulv er i stålpusset betong og er hevet svakt mot sydøst (20 cm) hvor alteret er plassert. Alteret er formet som en kube og er plassert på et sirkulært podium og gjentar dermed grunnplanens sammenstilling av kvadrat og sirkel, men nå er kvadratet (alteret) innskrevet i sirkelen (alterpodiet). Alteret som kirkens aller helligste, uttrykkes ikke bare ved at det er lagt på kirkegulvets høyeste punkt, men også ved at podiet har trappetrinn i

fire retninger som danner et kors. Grunnplanens og alterområdet sammenstilling av kvadrat og sirkel støter vi på flere steder i kirkerommet. Vievannskaret er en halvkuleformet skål som er satt inn i en kvadratisk blokk. Døpefonten har et halvkuleformet lokk over en kubisk form, og tabernakelet er også formet som en kube med en kuppel over. Sirkulære og kubiske former er også gjentatt i den senere prekestolen fra 1993.

Over alteret henger en kopi av St. Damiano-korset malt i 1986 av Anne-Lise Knoff (1937-).

Kirken har enkle stoler i furu og malte stålrør. Stolene hektes sammen til rader. Rommet har også furubenker langs vegg mot vest. Mot nordøst skyter det ut åpne betonggallerier for kor og orgel over dåpskapellet og skrifteboksene. Skriftestolene er i furu.

Dåpskapellet, som åpnes mot kirkerommet, har en kubisk formet døpefont i betong med kuppel i stål. Kapellet er dekorert med fire mindre relieffelter, og har stoler tilsvarende de som finnes ellers i kirkerommet.

Til venstre for alteret åpnes kirkerommet mot Mariakapellet og sakristiet. Foran kapellet er det et lite alter viet St. Hallvard, og i passasjen mellom kirkerommet og Mariakapellet er det to podier i betong. På det høyeste podiet står en Madonnaskulptur og det andre podiet er for tenning av lys.

Mariakapellet

Mariakapellet nås via kirkerommet eller fra en egen sideinngang til høyre for kirkens hovedinngang. Sideinngangen leder også inn til dåpskapellet og skriftestolene under galleriene. Over inngangsdøren er det et høyt smalt vindusfelt med glassbyggestein. Vindusfeltet lyser opp det trange inngangspartiet og gangen videre inn mot Mariakapellet. Ved inngangen til kapellet er det et smalt liggende vindu og hyller for messebøker. Kapellet er avlangt, med en kurvet vegg mot vest der kapellet møter kirkeveggen.

Kirkens tabernakel er ikke plassert ved hovedalteret, men på alteret i Mariakapellet. Det forgylte tabernakelet er eldre enn kirken og var opprinnelig bare et kubisk formet skap, men er bygget om på bakgrunn av tegninger av Kjell Lund med en kuppel, og dermed tilpasset kirkens overordnede formspråk basert på sammenstillingen av sirkel og kvadrat. Kapellet er sparsomt dekorert med et alterbilde utført av Anne-Lise Knoff. Når det gjelder øvrig utsmykning i kapellet, er det et fragment av et middelalderkrusifiks innmurt i vegg i alterområdet, en freske malt i 1981 av Liv Benedicte Nielsen (1938-), og et Kristusbilde med teksten *Jesus stoler på deg*. Fresken dekorerte opprinnelig orgelets front.

Kapellet hadde opprinnelig stoler tilsvarende de i kirkerommet. Disse er etter samråd med Kjell Lund senere erstattet med enkle stoler trukket med blått ullstoff.

St. Hallvard kirke og kloster, Mariakapellet.

Sakristi, opprinnelig klosteradministrasjon med kontorer, menighetskontorer og menighetsfoajé

Foruten Mariakapellet er kirkerommet omgitt av sakristi og rom for minestranter, opprinnelig klosteradministrasjon med leilighet og kontorer, menighetskontorer, menighetsfoajé med toaletter og trapp opp til menighetssal.

En liten gang med et stort veggparti bygget i glassbyggestein fører inn til sakristiet fra Mariakapellet. I sakristiet finner vi opprinnelig inventar som alterbord, skap og hyller, samt lysarmaturer bevart. Fra sakristiet ledes vi inn i et gangområde som buer seg mot kirkeveggen. Gangområdet leder inn til en mindre leilighet med oppholdsrom, soverom og bad, samt fire mindre kontorer. Gangområdet har også trappeløp som forbinder etasjene i klosteret, og bringer oss videre til hovedtrapp, menighetskontorer og foajé. Kontorene og leiligheten har bevart opprinnelig skriveplate i furu montert i vindusåpningene. Leilighetens bad og øvrige toaletter har veggflater i tegl kombinert med glasert tegl. Dører inn til leilighet og kontorer er i furu. Det er montert lyskasser over dørene, disse var opprinnelig ment for enkle lypærer, men opprinnelige lypærer er erstattet med lysstoffrør.

Menighetskontoret består av to kontorer og et arkivrom. Det første kontoret har bevart opprinnelig hylleseksjon i vindusåpningen og over denne en lyskasse for ordinære lypærer. Opprinnelig var rommet åpent ut mot foajeen, men er senere lukket med en glassvegg mot foajeen. I det innerste kontoret er tre opprinnelige lysarmaturer fremdeles på plass i taket. I arkivrommet er opprinnelig himling med lydabsorberende plater trukket med naturfarget strie.

I samtlige kontorer er opprinnelige umalte himlinger hvitmalt, og opprinnelig betonggulv har nye vinylbelegg. Korridorområdet og menighetsfoajeen med toaletter har bevart opprinnelig flater, men ny industriell lysarmatur virker skjemmende både i gangområdet og i menighetsfoajeen.

St. Hallvard kirke og kloster, sakristi.

St. Hallvard kirke og kloster, korridor utenfor prestekontorene.

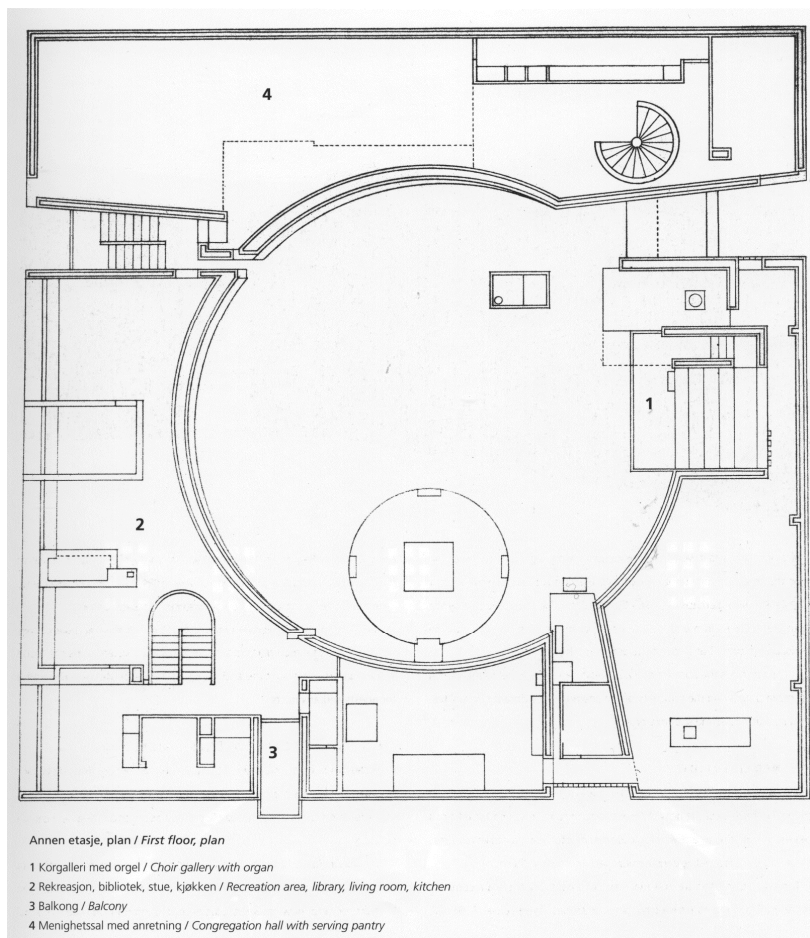
Andre etasje

Andre etasje inneholder balkong, et opprinnelig rekreasjonsområde med kjøkken, spisestue, peisestue og stue som opprinnelig var bibliotek, og menighetssal med kjøkken og øvingsrom for St. Hallvard-guttene. Rekreasjonsområdet, som ligger åpent mot korridorområdet, benyttes i dag som leilighet for sognepresten. Opprinnelig kjøkkeninnredning er skiftet, men enkel hylleinnredning i spiskammers og vaskerom er

bevart. Serveringsluke fra kjøkken til spisestue er også bevart. Peisestuen har stor en peis i betong og teglstein.

Samtlige rom, med unntak av toalett, vaskerom og spisskammers, har ny senket himling og nytt gulvbelegg. Betonghimlingen i korridorområdet var opprinnelig umalt, men er senere hvitmalt. Korridorområdet har også nyere vinylbelegg.

Menighetssalen utgjør en egen fløy mot nordvest. Den har adkomst via trapp fra menighetsfoajeen eller fra hovedtrapperommet. Salen har åpen himling med galleri. Mot sydvest er et langt smalt vindu og mot nordøst løper et smalt, liggende vindusbånd. Opprinnelig himling med lydabsorberende plater trukket med naturfarget strie er bevart under galleriet.

St. Hallvard kirke og kloster, opprinnelig plan over andre etasje.

Kjøkkenet tilknyttet menighetssalen er langsmalt og har bevart opprinnelig innredning i furu. I samme fløy er det også et godt bevart korridorområde og rom som benyttes av St. Hallvard-guttene. Også i dette rommet og i korridorområdet er opprinnelig himling, trukket med naturfarget strie, bevart.

St. Hallvard kirke og kloster, stue i klosterets andre etasje.

Tredje etasje

Tredje etasje inneholder tre gjesterom, toaletter og baderom, opprinnelige klosterceller, menighetssalens galleri og takterrasse.

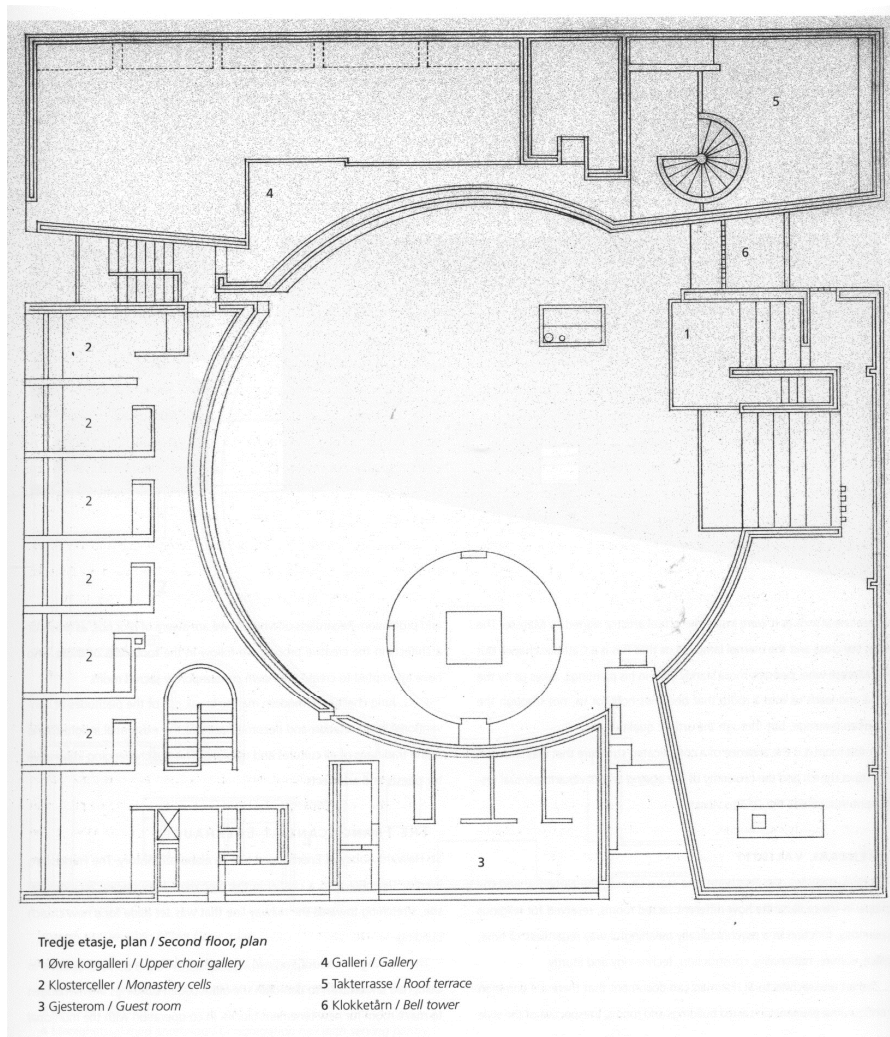
St. Hallvard kirke og kloster, korridorområde i klosterets tredje etasje.

De tre gjesterommene, som vender ut mot sydøst, ble anlagt av Lund og Slaatto i 1984. Gjesterommene erstattet opprinnelige lagerrom. Gjesterommene har ikke bevart opprinnelige flater. Teglsteinsflater i dusjrom er også senere kledd med fliser. Tredje

etasje inneholder opprinnelig sju klosterceller. De ble på 1990-tallet omgjort til fire celler. Tiltaket er svært omfattende og innebar at opprinnelige vegger, døråpninger og dører ble fjernet. Gjenmuring av opprinnelige døråpninger er gjort på en meget skjemmende måte. Alle opprinnelige flater i cellene er også tildekket med plater og vinylbelegg.

Det må likevel understrekes at det på tross av de omfattende senere tiltakene i gjesterom og celler, er det betydelig bevaringsverdi knyttet til disse rommene som del av anlegget og klostrets arkitektoniske struktur og opprinnelige funksjon. Etter Byantikvarens vurdering bør rommene på lengre sikt tilbakeføres.

Korridorområdene var opprinnelig var umalt. Det har nå hvitmalt himling og noen malte vegger, og vinylbelegg på gulvet. Opprinnelig lintøyskap i furu står fremdeles i korridorområdet.

St. Hallvard kirke og kloster, opprinnelig plan av tredje etasje.

Kjelleretasje

Kjelleren inneholder korridor, klubbrom, toalettrom, lagerrom og nattcelle for trengende. Til tross for at noen opprinnelige flater er forandret og noen dører er utskiftet, er det knyttet bevaringsverdi til kjelleretasjen som en integrert del av anlegget. Kjelleretasjens nattcelle for trengende har spesielt høy kulturhistorisk verdi fordi den er sterkt knyttet til den opprinnelige klosterfunksjonen.

St. Hallvard kirke og kloster, kjelleretasje

Tilbygg med menighetshus og Fransiskushjelpen

Tilbygget med menighetshus og Fransiskushjelpen sto ferdig i 1993. Det er tegnet av Lund & Slaatto Arkitekter AS ved Kjell Lund for St. Hallvard menighet og Fransiskushjelpen. Det rommer ny menighetssal, tilhørende kjøkken, og lokaler for Fransiskushjelpen. Menighetssalen er et flerfunksjonelt rom og kan også benyttes som kirkerom. Salen har inngang via menighetsfoajeen i den eldre bygningen. Fransiskushjelpens lokaler inneholder kontorer, samtalerom for sorgbehandling og møterom.

Tilbygget består av to halvsirkulære volumer som står i sterk kontrast til kirkens og klosterets kubiske form, samtidig som det sirkulære igjen tas opp som grunnform i tilbygget. Tilbygget underordner seg og tilpasser seg hovedbygget både i skala og materialer. Teglsteinen er også her brukt i fasaden; den er riktig nok ikke håndbanket og klinkerbrent, men har de samme brede og fylte fugene som vi ser i det eldre bygningsvolumet. I tilbygget gjentas også bruken av glassbyggestein i høye vertikale felt. Formen på tilbygget er også langt mer variert med en rekke utskytende og trekantete karnapper, dette gjør tilbygget mindre massivt og ikke fullt så dominerende som hovedbygningen. Tilbyggets arkitektoniske form er mindre lukket og tilpasset den utadrettete virksomheten som menigheten og Fransiskushjelpen driver.

Fransiskushjelpen

Etter Byantikvarens vurdering er det viktig også å bevare tilbygget som del av anlegget og som en videreføring av de arkitektoniske ideene som ligger bak St. Hallvard kirke og kloster. Det vil være svært uheldig om helheten og samspillet som det eldre og nyere bygningsvolumet representerer, skulle bli forstyrret eller ødelagt.

Plassområdet mellom St. Hallvard kirke og kloster og tilbygget med menighetssal og Fransiskushjelpen

En rampe steinsatt med smågatestein leder opp til kirkens inngang og plassområdet som avgrenses av kirke- og klosteranlegget, menighetssalens karakteristiske buete endevegg i glassbyggestein og Fransiskushjelpen. Parallelt med rampen er et støpt trappeløp med et enkelt sortmalt rekkverk i metall. Plassområdet er også dekket med smågatestein. Langs med fasadene løper blomsterbed med enkel beplantning.

St. Hallvard kirke og kloster som kulturminne

Både som monumentalbygning og som kirke- og klosteranlegg trer St. Hallvard kirke og kloster frem som om noe av det fremste i vår arkitektur fra det 20. århundret.

*Neppe noe annet byggverk i etterkrigstidens Norge er blitt møtt med en slik interesse og anerkjennelse som det nye fransiskaner klosteret på Enerhaugen i Oslo... Slik begynte professor Christian Norberg-Schulz sin omtale av St. Hallvard kirke og kloster i *Byggekunst* i 1966, og han avsluttet med følgende: ... det er neppe overdrevet å betrakte det som et av de mest betydningsfulle monumentalbygg som er reist i Norge siden middelalderen (Byggekunst, nr. 8, 1966, s. 197).*

I tillegg til å være hyllet av norske og utenlandske arkitekter og arkitekturkritikere er St. Hallvard kirke og kloster tildelt Sundts premie i 1966, og i 1975 fikk anlegget Houens fonds diplom.

St. Hallvard kirke og kloster, kirkeinteriør.

De høye arkitektoniske verdiene i St. Hallvard kirke og kloster ligger i den nyskapende sammenstillingen av arkitektoniske former. Bruken av sirkel og kvadrat definerer ikke bare de arkitektoniske formene, men strukturerer de sakrale og profane sonene i selve anlegget. Både i materialer og i former forenes det robuste og kraftfulle med det strukturelle. Bygningen er således meget typisk for 60-tallet, samtidig som den tydelig peker mot 70-tallets strukturalisme og Lund og Slaattos videre arbeid innen denne arkitekturretningen. Anleggets robuste og lukkede form og den frie beliggenheten ”på klippen”, gjør at St. Hallvard kirke og kloster trer klart frem mellom Enerhaugens femten etasjers høyblokker. Kirkens meget omtalte innvendige, hengende kuppel er et nyskapende arkitektonisk grep som både forsterker kirkerommets sakrale funksjon, og ikke minst gir kirkerommet høy opplevelsesverdi i tillegg til de åpenbare arkitektoniske verdiene.

Med unntak av det som i senere tid er fjernet av inventar og de inngrepene som er foretatt spesielt i klosterets tredje etasje, fremstår bygningen som opprinnelig og er i liten grad forandret. Vi vil også bemerke at Kjell Lund har fulgt bygget fra det sto ferdig i 1966 og fram til i dag. Han har dermed kunnet gi råd i forbindelse med tiltak i bygningen, i hovedsak kirken.

Byantikvaren vil også påpeke viktigheten av å bevare St. Hallvard kirke og kloster som enestående katolsk kirke og kloster i moderne tid, fordi anlegget som unikt kulturminne forteller om Den katolske kirkes virksomhet i Norge også i moderne tid.

St. Hallvard kirke og kloster er i tillegg et hovedverk i arkitektene Kjell Lund og Nils Slaattos omfangsrike virke. Arkitektfirmaet Lund og Slaatto ble etablert i 1958 og var i drift frem til 1995. Arkitektene er premierte i hele 33 nasjonale og internasjonale konkurranser og har mottatt 23 førstepremier. Deres arbeider har blitt vist i utstillinger i 12 europeiske land. Foruten private boliger og hytter har Lund og Slaatto utført administrasjonsbygninger, museer, bankbygninger, industrianlegg, broer, hoteller, kulturhus og kirker.

St. Hallvard kirke og kloster er ikke bare et viktig bygg i den langvarige virksomheten til arkitektfirmaet Kjell Lund og Nils Slaatto, men er særdeles viktig i forhold til arkitektenes arbeid med kirkebygg. I 1955 fikk Kjell Lund innkjøp i konkurransen om Harstad kirke. Året etter tok han initiativet til et OAF-møte om kirkearkitektur. Møtet ble oppstarten til arbeidet med St. Hallvard kirke og kloster. I 1982 fikk Lund og Slaatto oppført Eidsvåg kirke, i 1985 deltok de i konkurransen om Oppegård kirke, og i 1987 startet byggingen av St. Magnus kirke i Lillestrøm som sto ferdig to år senere.

I kirkebyggene etter St. Hallvard kirke og kloster er det arkitektoniske uttrykket i større grad preget av strukturalisme og mindre av robusthet og kraftfullhet. Blant arkitektenes betydelige bidrag for norsk kirkearkitektur står derfor St. Hallvard kirke og kloster i en særstilling i vår arkitektur fra det 20. århundret.

St. Hallvard kirke og kloster, dåpskapell.

Kilder

Byggekunst nr. 8/1966

Ulf Grønvold, Lund & Slaatto, Oslo, 1988

Johs. Bruce, Fra Urtegaten til Enerhaugen – St. Hallvard menighet gjennom 100 år – 1890-1990, Oslo, 1990

Byggekunst nr. 3/1995

Lund & Slaatto, St. Hallvard kirke og kloster, Oslo, 1997

Einar Dahle og Jiri Havran, St. Hallvard kirke og kloster – Middelalderrommet, Kirker i Norge. Bind 6: Modernismen 1900-tallet, s. 186-193.